AMIT A MUNKAHELYEK KÉMIAI BIZTONSÁGÁRÓL TUDNI KELL!

A vegyi anyagok előfordulása

A vegyi anyagok életünkben mindenhol jelen vannak. Előfordulnak a lakókörnyezetünkben, a munkahelyeken, kimutathatók a szennyezett levegőben, a talajban, a nem megfelelően kezelt vizekben, élelmiszerekben. A napjainkban használt mintegy százezernyi mesterséges anyag közül egy átlagos napon akár több ezerrel is találkozhat szervezetünk, gondoljunk csak a takarításra vagy a tisztálkodó szerek használatára.

A veszélyes anyagok hatásai az egészségre és a biztonságra

A vegyi anyagok egy része ártalmatlan, de közülük sok károsíthatja az egészséget, illetve a környezetet. Egyes veszélyes anyagok biztonsági kockázatot, pl. tűz-, robbanás- vagy fulladásveszélyt jelentenek, míg mások egészségkárosító hatásúak lehetnek, a bőr, a légutak, a tüdő, a máj vagy egyéb szervek megbetegedését okozhatják.

Egyes anyagokat belélegzünk, míg mások a bőrön keresztül szívódnak fel. A veszélyes anyagok táplálékbevitellel is a szervezetbe juthatnak, pl. amikor a vegyi anyagokkal szennyezett munkahelyen dolgozók a tiltás ellenére a munkahelyükön étkeznek vagy isznak, vagy amikor a belélegzett porszemcséket lenyelik.

A vegyi anyagok hatásai azonnal is jelentkezhetnek (pl. az erős savak az érintkezés helyén súlyosan károsítják a bőrt), de hosszú távon, akár több évtized után is okozhatnak megbetegedést (pl. tüdőrák).

A háztartásban alkalmazott tisztítószerek, festékek, oldószerek okozta mérgezések többnyire a gyermekeket érintik, mivel még nem ismerik fel, hogy ezek veszélyesek. A vegyi anyagok helytelen tárolása (pl. a takarítószerek üdítős, ásványvizes palackba töltése) nagyon veszélyes, mert véletlenül bárki beleihat, és máris bekövetkezhet a mérgezés. Előfordulhat mérgezés a maró tisztító folyadékok helytelen használata (pl. sósav és Hypo összeöntése) során is, a felszabaduló gázok, gőzök belégzése miatt.

A kémiai biztonság szerepe a megelőzésben

A vegyi anyagok helyes kezelése, a kémiai biztonság megteremtése megfelelő eljárást igényel az előállítástól, gyártástól kezdődően a felhasználáson át, a keletkező hulladékok elhelyezéséig, ártalmatlanításáig. A kémiai biztonság legfőbb célja az egészség megóvása és a környezet védelmének biztosítása a kockázatok elkerülése vagy csökkentése révén.

Címkézés, feliratozás

A veszélyes anyag vagy keverék tulajdonságaiból származó veszélyek és a használatával járó esetleges kockázatok közlésének legközvetlenebb módja a csomagoláson elhelyezett címke. A piros kerettel határolt, rombusz alakú piktogramokról ismerhetjük fel, hogy veszélyes anyagról vagy veszélyes keverékről van szó. Veszélyt jelenthetnek a fizikai-, kémiai

tulajdonságok, pl. a tűzveszélyesség, robbanóképesség, oxidáló hatás, vagy az egészségre veszélyes tulajdonságok, pl. a mérgező hatás, a bőr-, szem- és légúti irritáló képesség, a rákkeltő hatás stb., továbbá a környezetet károsító tulajdonságok.

A címkén a termékinformációkon (pl. a gyártó, forgalmazó nevén, címén, telefonszámán) kívül fel kell tüntetni az úgynevezett H- és P-mondatokat is. A H-mondatok az anyag vagy keverék veszélyes tulajdonságait fejezik ki és utalnak az ebből eredő kockázatokra, pl. „H317: allergiás bőrreakciót válthat ki". A P-mondatok az anyag biztonságos felhasználásához, kezeléséhez, tárolásához szükséges óvintézkedéseket írják le pl. „P284: Légzésvédelem használata kötelező", de meghatározzák azt is, miként kell eljárni, ha a veszélyes anyag kiömlött, vagy hogyan kell a keletkező hulladékot elhelyezni.

A veszélyt jelző piktogramok, a H- és P-mondatok oktatása a vegyszerekkel kapcsolatba kerülő valamennyi munkavállaló részére kötelező.

Biztonsági adatlapok

A Biztonsági adatlap a veszélyes anyagokkal kapcsolatos információközlés talán legfontosabb eszköze. A 16 pontból álló adatlapok tartalmazzák azokat az információkat, amelyek az adott anyag vagy keverék felhasználója számára lehetővé teszik, hogy azonosíthassák az anyag vagy keverék veszélyeit, és biztonságos keretek között használhassák fel azokat.

Munkavédelmi szempontból az adatlap 8. pontja a legfontosabb, amely az alkalmazandó határértékeket és a szükséges kockázatkezelési intézkedéseket ismerteti, köztük a műszaki megelőzési lehetőségeket (pl. elszívó berendezések) és a megfelelő védőeszközök (pl. védőszemüveg, légzésvédő eszköz) alkalmazását.

A Biztonsági adatlap tartalmáról nemcsak a vegyi anyagokat felhasználó, hanem az azokkal más módon érintkezésbe kerülő munkavállalókat is tájékoztatni kell.

A munkavégzésre vonatkozó szabályok betartása

A munkavállalók kötelesek betartani a veszélyes anyagok alkalmazására vonatkozó szabályokat, utasításokat, és viselni az előírt egyéni védőeszközöket (pl. védőkesztyű, védőszemüveg).

A balesetet, sérülést, rosszullétet azonnal jelenteni kell a munkát irányító személynek!

Innovációs és Technológiai Minisztérium
Munkavédelmi Főosztály
2020